

Anmälningar till Smittskyddsläkaren i Örebro län 2021

Detta nummer av Allehanda smitta fokuserar på årsstatistiken för smittsamma sjukdomar under 2021. De siffror som presenteras utgörs av nyupptäckta fall av anmälningspliktig sjukdom som rapporterats enligt smittskyddslagen i SmiNet under 2021. Specifika sjukdomar kommenteras under respektive sjukdomsgrupp. Vad gäller covid-19 och influensa diskuteras såväl föregående som innevarande säsong.

Ukraina

Kriget i Ukraina innebär att många människor är på flykt, vilket kan medföra en ökad risk för spridning av vissa infektionssjukdomar. Förekomsten av vissa infektioner är högre i Ukraina, såsom mässling, polio, tuberkulos och HIV, liksom andelen multiresistenta bakterier.

Vaccinationstäckningen är samtidigt lägre för sjukdomar som till exempel covid-19, mässling och polio. Avseende polio så gäller den lägre täckningsgraden främst för barn < 6 år.

I samband med att flyktingar kommer till Sverige och söker vård är det därför viktigt att vara uppmärksam på förekomst av dessa infektioner. Det är också viktigt att säkerställa ett gott vaccinationsskydd för till exempel mässling, polio och covid-19, men även andra sjukdomar som ingår i nationella och riktade vaccinationsprogram.

Tuberkulos är ett stort hälsoproblem i Ukraina. Baserat på data från Europa så hade Ukraina 2019 den näst högsta incidensen med 65 fall per 100 000. Ukraina är också ett av de 10 länder i världen som har högst incidens av multiresistent tuberkulos.

Även HIV är ett stort hälsoproblem och det uppskattas att 57 % av de som lever med HIV står på behandling, jämfört med i EU där 82% står på behandling.

Covid-19 – Pandemin under 2021 och första delen av 2022

Smittspridning och virusvarianter

Under pandemin har nya virusvarianter uppkommit med ändrade egenskaper avseende till exempel smittsamhet, allvarlighetsgrad och vaccineffekt. Vissa har tydligt påverkat pandemins utveckling och därför klassificerats som variants of concern (VOC). Att covid-19 svept fram i vågor är tydligt kopplat till introduktion av dessa varianter.

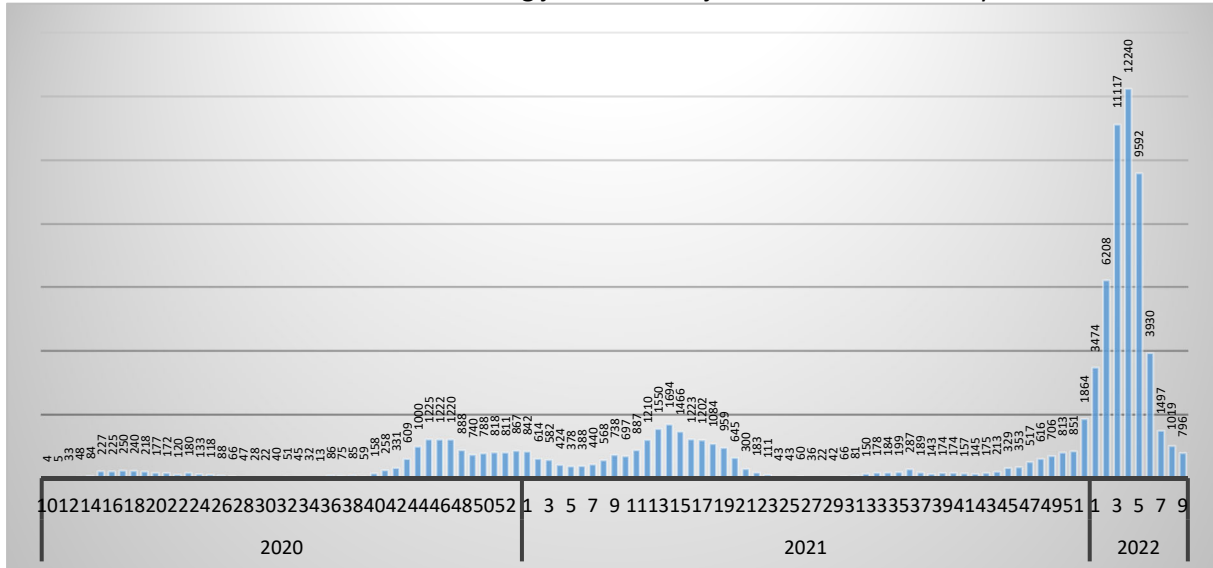
Vid årsskiftet 2020/21 tog alfavarianten över och med den kom tredje vågen under våren. Därefter skedde ett ganska snabbt skifte till delta som dominerade helt från sommaren 2021. Under sommaren var smittspridningen låg och början av hösten innebar en successiv lättning av restriktioner.

Smittspridningen höll sig trots detta på en relativt stabil nivå men med lokala utbrott. Introduktionen av omikron som först upptäcktes i Sydafrika i november kom dock helt att ändra spelplanen. Den spreds snabbt till flera Europeiska länder såsom Danmark och Storbritannien kom. Även om omikron generellt orsakar mildare sjukdom är den mer smittsam jämfört med delta och vaccineffekten är också påverkad.

Smittskydd & Vårdhygien Region Örebro län

Sekreterare	Jenny Holmkvist	Tfn 019 - 602 11 30	jenny.holmkvist@regionorebrolan.se
Adress: Smittskyddsenheten, USÖ, 701 85 ÖREBRO, Fax: 019 - 12 74 16, E-post smittskydd@regionorebrolan.se			
Smittskyddsläkare	Gunlög Rasmussen	Tfn 019 - 602 35 81	gunlog.rasmussen@regionorebrolan.se
Bitr. Smittskyddsläkare 50 %	Lisa Vennberg	Tfn 019 - 602 72 03	lisa.vennberg@regionorebrolan.se
Bitr. Smittskyddsläkare 25 %	Johanna Furberg	Tfn 019 - 602 35 41	johanna.furberg@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska, avd chef	Angelica Skeppstedt	Tfn 019 - 602 98 01	angelika.skeppstedt@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska	Annika Dahlqvist	Tfn 019 - 602 98 02	annika.dahlqvist@regionorebrolan.se
Smittskyddssjuksköterska 50 %	Maria Moberg	Tfn 019 - 602 11 99	maria.moberg@regionorebrolan.se
Epidemijsjuksköterska	Anne Lennell	Tfn 019 - 602 34 43	anne.lennell@regionorebrolan.se
Stramaordförande	Anja Rosdahl	Tfn 019 - 602 11 57	anja.rosdahl@regionorebrolan.se
Adress: Vårdhygien, USÖ, 701 85 ÖREBRO, Fax: 019 - 12 74 16 E-post vardhygien@regionorebrolan.se			
Samord. hygiensjuksköterska	Annethe Thegel	Tfn 019 - 602 20 43	annethe.thegel@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska 50 %	Maria Moberg	Tfn 019 - 602 11 99	maria.moberg@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Ann-Sofi Mattsson	Tfn 019 - 602 23 21	ann-sofi.mattsson@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Cathrine Binett	Tfn 019 - 602 10 38	cathrine.binett@regionorebrolan.se
Hygiensjuksköterska	Vakant	Tfn 019 - 602	
Hygienläkare 25 %	Johanna Furberg	Tfn 019 - 602 35 41	johanna.furberg@regionorebrolan.se
Hygienläkare	Charlotta Hellbacher	Tfn 019 - 602 34 42	charlotta.hellbacher@regionorebrolan.se

Smittspridningen nådde rekordnivåer i början av året med som högst 12 000 fall under en vecka. Sedan pandemins start har fler än 90 000 fall konstaterats. Till skillnad från i pandemins inledning, har det i takt med ökad vaccinationstäckning blivit allt tydligare att kurvorna på sjukhusvårdade och döda inte följt smittspridningskurvorna. Övervakningen med helgenomsekvensering av nya virusvarianter fortsätter och är särskilt viktig just för att följa vaccineffekten hos nya varianter.

Provtagning och smittspårning

Den breda PCR-provtagningen i samhället har fortsatt under i princip hela året med undantag för en kortare period i november då fullvaccinerade inte rekommenderades provtagningen vid symtom. I länet har vi haft en otroligt god kapacitet till provtagning tack vare ett flexibelt system med de så kallade "lådorna" där man kan hämta o lämna provtagnings-kit utan att behöva boka tid. I december passerade vi 500 000 provtagningar i länet sedan pandemins start. Efter omikrons inträde eskalerade dock provtagningen till extrema nivåer med fler än 26 000 analyserade prover under en vecka i slutet av januari 2022. Svarstiderna förlängdes, andelen positiva prover steg och närmade sig 50%. Situationen såg likadan ut i hela landet och det var tydligt att den breda provtagningen behövde begränsas.

Smittspårning har hela tiden skett kring alla nya fall av covid-19 men med anpassningar i förhållande till nivå av smittspridning. Ett digitalt smittspårningsformulär fylls i av den smittade och utgör grunden för fortsatta åtgärder. Ambitionen har varit att alla nya fall också ska kontaktas av smittspårare, men i perioder med hög smittspridning har prioriteringar behövt göras.

Vaccination

Vaccinationsarbetet har varit avgörande för pandemins utveckling. De första doserna i länet och Sverige gavs precis innan årsskiftet 2020/21 med principen att de grupper med högst risk för allvarlig sjukdom erbjöds vaccin först, varefter arbetet fortsatte utanför riskgrupper och i lägre åldersgrupper. Regionen har arbetat intensivt för att nå en hög och jämn vaccinationstäckningsgrad i länet med informationskampanjer och anpassade lösningar utifrån målgrupp. Uppföljningsdata och studier har visat sjunkande antikropps nivåer och en avtagande skyddseffekt av vaccin över tid där skyddet avtar snabbare med ökad ålder.

Alla vuxna rekommenderas en första påfyllningsdos efter 3 månader, och för de äldsta rekommenderas nu en andra påfyllningsdos. Även om vaccin skyddar sämre mot omikron jämfört med tidigare varianter vad gäller smittspridning kvarstår en god skyddseffekt mot svår sjukdom och död.

Regionen deltar i en forskningsstudie tillsammans med fyra andra regioner - Västerbotten, Stockholm, Jämtland-Härjedalen och Skåne - där nivån följs av antikroppar mot virus hos äldre som

bor på särskilda boenden. I de första analyserna av blodprover från ca 2300 äldre visade den tredje dosen en stark ökning av antikroppar som kan binda viruset. Uppföljande provtagningar planeras var tredje månad under studietiden som preliminärt pågår under 2 års tid. Studiens mål är att ge underlag för bästa möjliga beslut om när nya vaccindoser ska erbjudas.

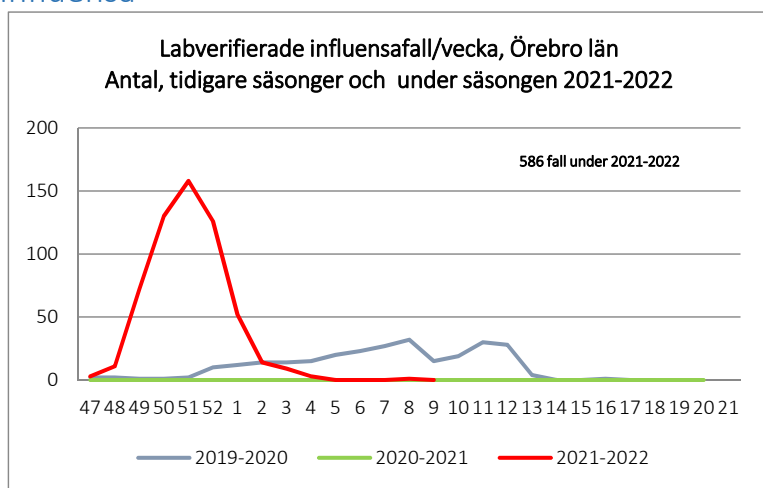
Pandemin inne i en ny fas

Efter nästan 2 år har pandemin gått in i en ny fas och de flesta restriktionerna mot covid-19 slutade gälla den 9 februari. Samtidigt skedde stora förändringar kring testning och smittspårning. Rekommendationen till allmänheten att testa sig vid symtom på covid-19 upphörde, liksom förhållningsregler till de som bor med en smittad. Sannolikt klassas sjukdomen ned från samhällsfarlig och allmänfarlig till anmälningspliktig den 31 mars.

Smittspridningen är dock fortfarande hög och smittbegränsande åtgärder med source control liksom smittspårning och testning kvarstår inom vård och omsorg.

Årsstatistik, smittsamma sjukdomar

Influensa

I vårt län rapporterades inga laboratorieverifierade fall av influensa under säsongen 2020-2021, och nationellt endast enstaka fall av influensa-A utan egentlig epidemistart i landet.

Influensasäsongen 2021-2022 startade däremot tidigt, epidemistart redan vecka 48 för att nå en topp under vecka 51 och sedan snabbt avta samtidigt som covid-19 och omikron ökade kraftigt.

Antibiotikaresistenta bakterier

	Medeltal/år										
	90-99	00-04	05-09	10-14	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
MRSA	-	9	35	60	112	135	153	149	133	149	128
PNSP	-	9	11	5	3	7	4	21	6	5	6
VRE	-	2	0	1	15	1	23	40	14	3	3
ESBL – labanm.	-	-	63	153	230	187	245	248	257	233	223
ESBL-CARBA	-	-	<1	1	2	2	2	5	5	6	1

Kommentar: Under 2021 har antalet nya fall av MRSA och ESBL legat på ungefär samma nivå som de senaste åren. Det har inte förekommit några större MRSA-utbrott inom vård och omsorg. Endast ett fall av ESBL-CARBA har rapporterats under 2021, vilket är färre jämfört med de senaste åren. Det är möjligt att pandemin som inneburit färre utlandsresor kan ha bidragit till minskningen.

Antalet VRE-fall som rapporterades 2021 var mycket lågt, precis som under 2020. Alla prover inom slutenvården som analyseras avseende Clostridioides difficile screenas även för VRE.

HIV

	Medeltal/år										
	90-99	00-04	05-09	10-14	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hivinfektion (utlandssmitta)	7 (5)	13 (12)	15 (12)	12 (10)	11 (9)	7 (7)	3 (3)	4 (4)	6 (6)	5 (3)	1 (1)
HTLV	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Kommentar: Antal nya fall av hiv per år har varit relativt oförändrat med endast enstaka fall senaste åren. Under 2021 rapporterades endast ett fall och i aktuellt fall hade smittan skett utomlands. Globalt lever cirka 40 miljoner människor med hiv. Värst drabbat är Afrika söder om Sahara. I Sverige rapportereras ungefär 400-500 nya fall av hiv varje år. Personer med HIV och välinställd behandling smittar inte andra vid sexuella kontakter. Tidig diagnostik med snar insatt behandling är därmed av avgörande betydelse för att minska smittspridning av hiv.

Hepatit

	Medeltal/år										
	90-99	00-04	05-09	10-14	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hepatit A	6	<1	2	1	2	6	5	10	6	0	5
Hepatit B-akut	7	12	4	3	1	4	0	1	1	1	1
Hepatit B-kronisk	47	59	60	76	72	78	26	27	32	18	19
Hepatit C	89	83	97	82	71	53	41	43	54	37	41
Hepatit D	-	<1	1	2	2	2	1	2	1	0	0

Kommentar: Hepatit A. Fem fall av hepatit A har rapporterats under 2021 i regionen, en utlandssmitta och fyra fall av inhemsk smitta varav tre personer inom samma familj. Hepatit A-virus överlever länge i vatten och kan anrikas i till exempel ostron och musslor. Virus kan även smitta från andra typer av livsmedel som antingen har kontaminerats från en smittad person eller bevattnats med förorenat vatten. En person är smittsam sju till tio dygn före symtomdebut samt cirka en vecka efter att symtomen uppträtt. Vid resa till områden där smitta förekommer rekommenderas vaccin i förebyggande syfte.

Hepatit B. Antal fall av nyupptäckt kronisk hepatit B har sedan 2017 legat på en lägre nivå jämfört med tidigare år vilket till stor del kan förklaras utifrån en minskad migration. Under året upptäcktes 20 fall av hepatit B varav ett fall av akut hepatit B.

Hepatit C. Under 2021 rapporterades 41 personer med hepatit C i regionen.

Regionen har fortsatt arbeta aktivt utifrån WHO:s elimineringsmål av hepatit C. Det projekt som inleddes 2019 i samarbete mellan smittskyddsenheten och infektionskliniken att kontakta och erbjuda behandling till de personer som tidigare smittskyddsanmäls p.g.a. hepatit C-infektion men som tappat kontakt med sjukvården har fortsatt via infektionskliniken med brevutskick, erbjudande om provtagning och behandling. Sprutbytesmottagningen har trots pågående pandemi haft sin verksamhet öppen tre gånger i veckan. Antalet registrerade besökare på mottagningen är nu över 200 personer och fortsätter öka. Sedan hösten 2020 erbjuds behandling mot hepatit C till personer inskrivna via sprutbytesmottagningen och 2021 påbörjades behandling hos ca 10 av dessa.

Mykobakterier

	Medeltal/år										
	90-99	00-04	05-09	10-14	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Atypiska mykobakt.	4	3	9	8	9	11	12	6	13	13	15
Tuberkulos (direktpos)	21	19 (4)	28 (4)	29 (4)	40 (8)	28 (8)	22 (4)	19 (2)	11 (2)	5 (2)	16 (4)

Kommentar: Under 2021 rapporterades 16 personer med tuberkulos i Örebro län. En av dessa med M. Bovis och resterande med M. Tuberculosis. Av dessa var fyra fall direktmikroskopi positiva. I flera fall har en omfattande utredning med långdragen anamnes med nedsatt allmäntillstånd där man initialt inte provtagit för tuberkulos, utan att det framkommit i ett senare skede i utredningen. Trolig exponering kan ha skett tidigt i livet eller vid flertal resor i högriskområden.

Kommentar: Sverige har en hög täckning i det allmänna barnvaccinationsprogrammet och det verkar inte ha påverkats under pandemin. Barnvaccinationsprogrammet är oförändrat jämfört med föregående år. Effekter ses av smittskyddsåtgärder såsom att inget fall av kikhosta finns rapporterat för 2021. Även invasiv pneumokocksjukdom fortsätter att minska, medan två fall av invasiv Haemophilus influenzae rapporterades in.

Övriga anmälningspliktiga sjukdomar

	Medeltal/år				2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	90-99	00-04	05-09	10-14							
Botulism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brucellos	-	0	1	0	0	0	0	4	1	0	0
Dengue	-	0	2	3	1	4	3	2	8	1	0
Echinokock	-	0	1	0	2	1	0	1	0	2	1
Gula febern	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harpest tularemi	<1	54	22	40	21	33	15	15	57	15	41
Invasiv meningokock	3	2	2	2	4	0	5	1	0	0	2
Invasiv grupp A streptokock	-	-	10	12	20	19	27	25	28	6	2
Legionella	3	4	3	3	5	4	4	1	1	4	3
Leptospira	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Listeria	<1	1	2	2	2	3	0	5	3	4	3
Malaria	5	3	5	7	10	2	2	11	2	2	0
Papegojsjuka	5	<1	1	0	1	0	0	0	4	2	5
SARS	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SARS Cov2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13 672	26 995
Sorkfeber	0	0	1	2	1	0	4	2	1	0	2
TBE (smittade i Örebro län)	-	<1	1	3 (2)	8 (4)	8 (7)	7 (5)	14 (13)	10 (8)	20 (16)	29 (23)
Trikinos	<1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Viral hemorragisk feber	<1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Viral meningoencefalit	-	0	6	8	2	8	20	41	32	12	13
Q-feber	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kommentar: Antalet fall av TBE i Örebro län har ökat under de senaste åren. Under 2021 rapporterades 23 fall misstänkt smittade i länet, varav 16 i södra länsdelen. Fall av TBE förekommer dock över hela länet. Rekommendationerna för vaccination mot TBE finns på [smittskydds hemsida](#).

Under 2021 har vi haft tre fall av legionella i vår region. Samtliga smittade i länet men utan känd koppling till varandra. Utredning visade att två av fallen sannolikt är smittade i hemmet, medan smittkällan är osäker för tredje fallet. Legionella är en bakterie som förekommer naturligt i jord, sjöar och vattendrag. Den kan också finnas och växa till i våra vattenledningar. Bakterien orsakar två typer av sjukdomar, legionärsjuka och pontiacfeber. Smitta sker genom att en person andas in vattenaerosoler som innehåller legionellabakterier, till exempel i duschar och bubbelpooler. Vid ett sjukdomsfall är det därför viktigt att ta prov från vattensystemet för att utreda ev. smittkälla och kunna förebygga fortsatta sjukdomsfall.

Fem fall av papegojsjuka (psittakos) rapporterades i länet under 2021. Psittakos är en zoonos, det vill säga en sjukdom som kan överföras mellan djur och människa. Fåglar utgör reservoar för smittämnet. I fyra av fallen finns koppling till kontakt med fåglar eller fågelspillning. För att minska risken att smittas av psittakos bör nära kontakt med fågelträck och sjuka fåglar undvikas.

Tack

Till sist vill vi tacka er alla för ett gott samarbete under året som varit. Dessutom passar vi på att tacka Eva Alander som har arbetat hos oss som hygiensjuksköterska men nu börjat på ny tjänst som kvalitetssjuksköterska vid verksamhet- och ledningsstöd psykiatri.